

กรณีศึกษา

1. ข้อมูลเบื้องต้น

หน่วยงานที่รับแจ้ง	สังคมสงเคราะห์ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม
วันที่รับแจ้ง	7 กรกฎาคม 2551
เด็กผู้เสียหาย	เด็กหญิงบี (นามสมมติ) อายุ 4 ปี
ภูมิลำเนา	กรุงเทพมหานคร
มูลเหตุที่ถูกละเมิด	ถูกล่วงละเมิดทางเพศ

2. ลักษณะทั่วไปของผู้รับบริการ

เด็กหญิงไทย อายุ 4 ปี ผิวขาว ผอมยาว มีรอยแผลถูกสุนัขกัดที่ใบหน้าและจมูก อุปนิสัย ร่าเริง ช่างพูด

3. สรุปลักษณะเหตุการณ์ที่ถูกละเมิด

วันที่ 7 กรกฎาคม 2551 ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานคร และวชิรพยาบาล ได้รับแจ้งจากศูนย์บริการสาธารณสุข 3 บางซื่อ เพื่อส่งเด็กหญิงเข้ารับความช่วยเหลือจากศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี และเข้ารับการตรวจร่างกายเกี่ยวกับการถูกละเมิดทางเพศ

ข้อมูลเบื้องต้น จากย่าของเด็ก พบว่า ตั้งแต่เดือน มกราคม 2551 ย่าของเด็กได้สังเกตว่าเด็กหญิงมีความผิดปกติ ซึ่งมีอาการซึมเศร้า เจ็บบริเวณอวัยวะเพศ และบริเวณอวัยวะเพศมีร่องรอยแดง แต่ย่าไม่ได้พาเข้ารับการรักษาพยาบาล ย่าได้ปรึกษาครอบครัวของตายาย แต่ไม่ได้ข้อมูลใด ๆ

จากการสอบถามเด็กในเบื้องต้น จากนักสังคมสงเคราะห์ ศูนย์พิทักษ์ฯ พบว่า เด็กหญิงได้เล่าว่า ถูกละเมิดทางเพศ โดยถูกกระทำอนาจารจากบุคคลในครอบครัว ซึ่งเป็นลูกชายที่ติดจากภรรยาเก่าของลุงเลี้ยงซึ่งเป็นสามีของย่า และเบื้องต้นเด็กเล่าว่าถูกกระทำโดยการใช้นิ้วมือกระทำอนาจารในตอнокกลางคืน ของชั้นบนของบ้าน เด็กจึงได้รับการตรวจจากแพทย์และแนะนำให้แจ้งความเก็บไว้เป็นหลักฐาน

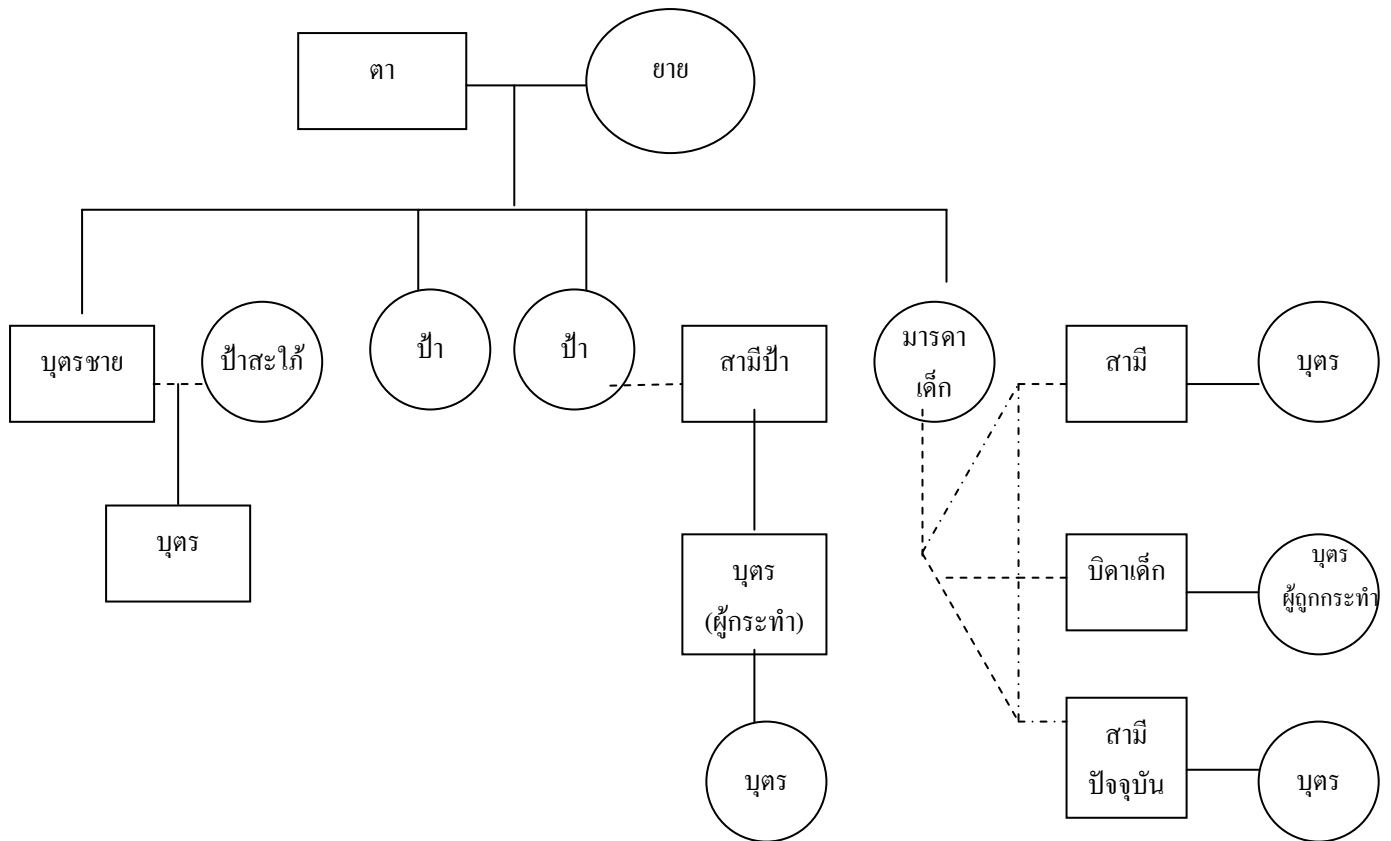
4. ประวัติครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัว

บิดามารดาของเด็กหญิง แยกทางกันตั้งแต่เด็กหญิงอายุได้ 3 เดือน โดยมารดาไปมีสามีใหม่ ส่วนบิดาของเด็กหญิง หายออกไปจากบ้านไม่ทราบที่อยู่แน่นอน และไม่ได้ติดต่อกับครอบครัว

เด็กหญิงได้รับการเลี้ยงดูจาก 2 ครอบครัว คือ ครอบครัวทางฝ่ายมารดาและบิดา โดย ตายาย และย่า เป็นผู้เลี้ยงดู โดยปกติเด็กหญิงจะอยู่กับครอบครัวของตายาย บริเวณเขตพระนคร วันจันทร์ – ศุกร์ ช่วงเย็นของวันศุกร์ ถึงวันอาทิตย์ ครอบครัวของยายจะรับเด็กไปเลี้ยงดู ซึ่งย่าได้แต่งงานกับสามีใหม่ซึ่งเป็นปู่เลี้ยง ส่วนครอบครัวของยายนั้นเป็นครอบครัวใหญ่ โดยมีพี่สาวของเด็ก ซึ่งเป็นป้าของเด็ก ได้อยู่กินกับสามีใหม่ ซึ่งเป็นลุงเลี้ยง และมีลูกติดกับภรรยาเก่า เป็นเด็กชายอายุประมาณ 15 ปี ทั้ง 2 ครอบครัวช่วยกันเลี้ยงดูเด็กหญิงมาโดยตลอด จนอายุ 4 ปี

ส่วนมารดา ได้ไปพบเด็กหญิงบ้างบางครั้ง แต่ไม่ได้ให้การส่งเสริมเลี้ยงดู เพราะไปอยู่อาศัยในครอบครัวของสามีใหม่ ซึ่งเป็นครอบครัวใหญ่ ประกอบด้วย แม่สามี ป้า ยาย และบุคคลในครอบครัวอีกประมาณ 7-8 คน ขณะนี้แม่ของเด็กหญิง มีบุตรกับสามีใหม่ อายุ 1 ปี

แผนภูมิครอบครัว (Family Map)
รายละเอียดและความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว

5. การวิเคราะห์และประเมินสภาพปัญหา

การประเมินและวิเคราะห์สภาพปัญหา พบว่า

5.1 เด็กหญิงถูกล่วงละเมิดทางเพศจากเด็กชายซึ่งเป็นลูกติดของสามีป้า แต่ครอบครัวฝ่ายยายและมารดาเด็ก ไม่เชื่อว่าเด็กถูกละเมิด

5.2 เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่เด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศ เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่าง 2 ครอบครัวที่ดูแลเด็ก คือครอบครัวของตายาย มารดาเด็ก และย่าเด็ก

5.3 มารดาและเด็กไม่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เนื่องจากมารดาไม่ได้เป็นผู้เลี้ยงดู อีกทั้งมารดาขาดวุฒิภาวะในการเลี้ยงดูเด็ก

5.4 หากเด็กกลับไปอยู่ในครอบครัวเดิมอาจมีผลกระทบต่อสภาพจิตใจและอาจมีความเสี่ยงต่อการถูกระงับ หรือถูกข่มขู่

5.5 การแจ้งความดำเนินคดี มีปัญหาและอุปสรรค เนื่องจากเบื้องต้นตำรวจไม่รับแจ้งความเพราะเด็กไม่ได้เข้ารับการตรวจร่างกาย อีกทั้งผลการตรวจร่างกาย ไม่พบร่องรอยการถูกละเมิด

6. การให้ความช่วยเหลือและการติดตามผล

6.1 การหาข้อเท็จจริง หาข้อเท็จจริงและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งจากตัวเด็ก และครอบครัว ในส่วนของประวัติครอบครัว ความสัมพันธ์ในครอบครัว รวมทั้งผู้กระทำและครอบครัวของผู้กระทำ จากการสัมภาษณ์ เยี่ยมบ้าน การประเมินทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยทีมสหวิชาชีพ

- ผลการตรวจร่างกาย ไม่พบร่องรอยการถูกละเมิด
- ผลการตรวจสภาพจิต เด็กมีความรักและความผูกพัน กับย่าเด็กไม่อยากจะกลับไปอยู่บ้านยายเพราะกลัวผู้กระทำ และเด็กน่าจะถูกระงับทางความรุนแรงทางเพศจริง

6.2 ประชุมทีมสหวิชาชีพ ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ถึงเดือนตุลาคม 2551 รวมทั้งหมด 5 ครั้ง และนำผลการดำเนินงานการประชุมทีมสหวิชาชีพ เสนอต่อคณะอนุกรรมการสหวิชาชีพกรณีเด็กถูกทารุณกรรม

ทีมสหวิชาชีพประกอบด้วย

- แพทย์นิติเวช ภาควิชานิติเวชศาสตร์ วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานคร และวชิรพยาบาล
- แพทย์จิตเวชเด็ก ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานคร และวชิรพยาบาล
- นักสังคมสงเคราะห์ วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานครและวชิรพยาบาล
- นักสังคมสงเคราะห์ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี
- นักสังคมสงเคราะห์ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี โรงพยาบาลกลาง
- พยาบาลวิชาชีพ
- นักกฎหมาย มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก
- นักจิตวิทยา ศูนย์บริการสาธารณสุข 3
- พนักงานคุ้มครองเด็ก ศูนย์ประชาบดี
- ศูนย์สวัสดิภาพเด็กเยาวชนและสตรี
- พนักงานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก บ้านพักเด็กและครอบครัว
- นักพัฒนาสังคม สำนักคุ้มครองสวัสดิภาพหญิงและเด็ก

จากการประชุมทีมสหวิชาชีพ สรุปได้ดังนี้

การประชุมทีมสหวิชาชีพครั้งที่ 1 จากการที่บุคคลในครอบครัวพบเห็นร่องรอยที่สงสัยว่าเด็กถูกละเมิดทางเพศ และประกอบกับคำบอกเล่าของเด็ก เชื่อได้ว่าเด็กถูกระงับทางเพศจริง ขณะที่รอผลตรวจร่องรอยทางการแพทย์ให้พาเด็กเข้าแจ้งความ ในระหว่างที่รอการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงเพื่อช่วยเหลือเด็ก ทีมสหวิชาชีพเห็นว่าได้เกิดความขัดแย้งระหว่างครอบครัว ดังนั้น ควรแยกเด็กให้ได้รับการคุ้มครอง สวัสดิภาพที่บ้านพักเด็กและครอบครัว และหากพิสูจน์ได้ว่า เด็กชายที่ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำผิดทางเพศ ต้องได้รับการพิจารณาโทษ

ตามกฎหมาย และควรได้รับการบำบัด เมื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้แล้ว ทีมสหวิชาชีพจะพิจารณานำข้อเท็จจริง
เสนอต่อผู้มีอำนาจคุ้มครองเด็กตามกฎหมาย เพื่อพิจารณาให้เด็กกลับไปอยู่กับครอบครัวของตนเอง

การประชุมทีมสหวิชาชีพครั้งที่ 2 นักสังคมสงเคราะห์ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี รายงานการเยี่ยม
บ้าน และทีมสหวิชาชีพได้ประเมินบุคคลในครอบครัว คือ ครอบครัวตายาย มารดาของเด็ก ครอบครัวย่า
ความสัมพันธ์ในครอบครัว และสภาพแวดล้อมในครอบครัว ที่อยู่อาศัย ทีมสหวิชาชีพเห็นว่า ครอบครัวของย่า
เป็นครอบครัวที่เหมาะสมในการรับเด็กไปเลี้ยงดูมากที่สุด และตัวเด็กเองต้องการไปอยู่กับย่า นอกจากนี้
ครอบครัวของย่ามีความใกล้ชิดและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเด็ก

ส่วนครอบครัวของตายาย ยังไม่เชื่อว่าเด็กถูกระงับ หากเด็กกลับไปอยู่อาศัยอาจถูกข่มขู่หรือถูก
กระทำซ้ำ มารดาเด็กยังไม่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็กและพักอาศัยอยู่ในบ้านสามีใหม่ ซึ่งยังไม่มีความพร้อมใน
การดูแลเด็ก แต่ทีมสหวิชาชีพไม่มีอำนาจทางกฎหมายในการตัดสินใจให้เด็กไปอยู่กับครอบครัวที่เหมาะสม

การประชุมทีมสหวิชาชีพครั้งที่ 3 ในระหว่างที่เด็กได้เข้ารับการคุ้มครองจากบ้านพักเด็กและครอบครัว
แม่ของเด็กได้ร้องขอต่อทีมสหวิชาชีพเพื่อเข้าไปมีบทบาทดูแลเด็กในขณะที่เด็กได้รับการคุ้มครองและ แจ้งว่า
จะเป็นผู้รับเด็กไปเลี้ยงดู ซึ่งทีมสหวิชาชีพเห็นว่า จำเป็นต้องหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมและประเมินเชิงลึกที่เป็น
รูปธรรมจากครอบครัวทั้งหมดของเด็ก และมีปัจจัยใดที่แม่ยังไม่สามารถเลี้ยงดูเด็กได้ นำข้อเท็จจริงจากการ
ประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อเสนอผู้มีอำนาจคุ้มครองเด็กตามกฎหมายให้เด็กได้รับความคุ้มครองจากครอบครัว
ของย่า และปฏิบัติงานกับเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว

การประชุมทีมสหวิชาชีพครั้งที่ 4 ทีมสหวิชาชีพมีความเห็นว่า จำเป็นต้องเสนอข้อเท็จจริงต่อ
คณะกรรมการสหวิชาชีพกรณีเด็กถูกทารุณกรรม (คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ) ให้พิจารณาเพื่อ
คุ้มครองเด็ก เนื่องจากในระหว่างที่เด็กเข้ารับการคุ้มครองที่บ้านพักเด็กและครอบครัว แม่เด็กได้พาเด็กหนีออก
จากบ้านพักฯ และเมื่อติดตามเด็กและทำการเยี่ยมบ้าน พบว่ามารดาเด็กให้เด็กกลับไปอยู่กับครอบครัวที่
ผู้กระทำอาศัยอยู่ด้วย

การเสนอข้อเท็จจริงเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ต่อคณะกรรมการสหวิชาชีพกรณีเด็กถูกทารุณ
กรรม (คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ)

การประชุมทีมสหวิชาชีพครั้งที่ 5 ทีมสหวิชาชีพ เสนอให้ครอบครัวของเด็กประกอบด้วย มารดา และ
ตายาย มาทำข้อตกลงเพื่อให้การคุ้มครองเด็ก ในระหว่างที่ทีมสหวิชาชีพต้องประเมินมารดาและครอบครัว
รวมถึงผู้กระทำ และการมาตรการทางกฎหมายเพื่อให้เด็กได้รับการคุ้มครองดูแลสวัสดิภาพอย่างเหมาะสม

การดำเนินการให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ดังนี้

- นัดเด็กหญิงศศิรินทร์ และนางสาวพนิดา แม่ของเด็กเข้ารับการประเมินโดยทีมจิตแพทย์ที่วิทยาลัย
แพทยศาสตร์กรุงเทพมหานครและวชิรพยาบาล

- เยี่ยมบ้าน ตายาย และติดตามอย่างต่อเนื่อง พบว่า เด็กไม่ได้เข้าไปอาศัยอยู่บ้านตายาย ที่เกิดเหตุ
แต่ได้พักอาศัยอยู่กับยายและมารดาที่บ้านบางบัวทองซึ่งครอบครัวตายายและมารดาเด็ก อ้างว่าให้เด็กพัก
อาศัย

-เยี่ยมบ้านลูก เขตตลิ่งชัน ลักษณะบ้าน เปิดเป็นห้องเช่า และก่อสร้างเป็นห้องนอนรวมกันหนึ่งห้อง
ข้อมูลขณะเยี่ยมบ้าน พบว่า เด็กจะพักอาศัยที่บ้านบางบัวทองกับยายตามลำพังโดยให้เด็กเข้า
โรงเรียนใกล้บ้าน ในวันเสาร์อาทิตย์ยายจะกลับไปขายของที่บ้านเขตพระนคร และจะนำเด็กไว้ที่บ้านลูก ส่วน
แม่เด็ก ไม่ได้เลี้ยงดูเด็กแต่จะกลับไปอยู่กับสามีใหม่และบุตรคนเล็ก

เสนอผลการติดตามและวางแผนการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ต่อ
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเด็กถูกทารุณกรรม (คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ) ครั้งที่ 2 และ
มอบหมายให้ทีมสหวิชาชีพทำการติดตามและให้ความช่วยเหลือเด็กและครอบครัวอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้
คณะกรรมการ ฯ ได้ตั้งผู้ทรงคุณวุฒิในการทำงานเพื่อคุ้มครองเด็ก เป็นที่ปรึกษาและที่ปรึกษาในการ
ดำเนินงานเพื่อให้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กร่วมกับทีมสหวิชาชีพ

7. ปัญหาและอุปสรรค

7.1 ขาดความร่วมมือของครอบครัวและการเกิดความขัดแย้งระหว่าง 2 ครอบครัว เป็นอุปสรรคต่อการ
ปฏิบัติงานเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

แนวทางการแก้ไข สร้างสัมพันธภาพระหว่างทีมสหวิชาชีพกับครอบครัว ทำความเข้าใจและขอตกลง
ร่วมกันในการดูแลเพื่อให้การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

7.2 การประสานงานระหว่างหน่วยงานและทีมสหวิชาชีพ

แนวทางการแก้ไข ร่วมประชุมทีมสหวิชาชีพจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
และวางแผนการดำเนินงานเพื่อให้การช่วยเหลือเด็ก และทำความเข้าใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน

7.3 การดำเนินคดี การติดตามดำเนินคดีมีความล่าช้า

แนวทางการแก้ไข ปรึกษานักกฎหมายในทีมสหวิชาชีพเพื่อติดตามเกี่ยวกับการดำเนินคดี
และขอบังคับวิธีปฏิบัติทางกฎหมาย

8. สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกรณีศึกษา สรุปได้ดังนี้

8.1 ระบบการประเมินเด็กและครอบครัวของผู้ปฏิบัติงานต้องประกอบด้วยความรู้และทักษะเพื่อการ
ประเมินเด็กและครอบครัวที่ถูกต้องโดยประเมินจากข้อเท็จจริง

8.2 ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องด้านกระบวนการและกฎหมายคุ้มครองเด็ก

8.3 ทักษะในการให้ความช่วยเหลือเด็กของผู้ปฏิบัติงานที่มีความถูกต้องและเหมาะสม และสร้าง
สัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัวของเด็ก

8.4 การเคารพความคิดเห็นและมติในที่ประชุมของทีมสหวิชาชีพ โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่
ถูกต้องและเหมาะสม

8.5 การรักษาความลับของผู้ป่วยและครอบครัว โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ